

1089 14. Nov. 1889: 1. Beg. af Lov. om

det kjende vi der kjende Landbo- og Kjøb-
 stadsstift — som have levet paa at give
 „Omgange.“ Naar 10. Mænd som sammen
 og skulde have deres Bunch eller Vin eller
 en „Sori“ og En begyndte at give, saa
 var det en Skit, at saa gav den Ene efter
 den Anden. Det har været Bane mange
 Steder og en af de gamle Baner. Men
 jeg kjender nu flere Steder, hvor man siger:
 Nu er min Broder, min Slægning eller
 min Ven Totalafholdsmand og nyder Intet,
 og han venter paa mig, og vi kunne lige
 overfor denne agtværdige Bevægelse, som
 freller fra Nød i mange Familier, og som
 jo i Virkeligheden er tiltagende, ikke for-
 svare den Skit. Vi lave en Forening, ikke
 med Løfter om ikke at nyde Spiritus, men
 en Forening mod Omgange. Saaledes
 gaar det paa een Ved, og saaledes gaar det
 ogsaa paa mange andre. Mange Steder
 søger man at faae Totalafholdsbevæ-
 ringer, men de faae dem ikke altid med Re-
 gjeringens gode Villie. Jeg har saaledes
 set det Tilfælde, at ovre i Klitterne har
 Ministeriet negtet Jisterne at faae en Total-
 afholdenhedsbeværing. De skulle absolut
 søge Kroen. Befolkningen søger af sig selv
 at fremme Totalafholdenheden paa forskjel-
 lige Maader og uden just at binde sig til
 noget bestemt Løfte at gaa i samme Ret-
 ning og tilsigte det samme Niemed som To-
 talafholdsmændene. Jeg siger: Lad os være
 varjomme med at bryde ind med for mange
 „Du skal!“ i dette Frihedsværk, som er
 oppe hos dette Samfund. Jeg veed ikke
 om min ærede Kollega fra Slagelse nu
 forstaar, hvori Uenigheden egentlig ligger.
 Jeg ser Samfundet staa bedre, villigere og
 fremmeligere paa dette Punkt end han.
 Han ser mere paa de utallige Udseelser,
 som ganske vist findes Sted, og jeg tager
 mere Hensyn til det Totalindtryk, som jeg
 har erhvervet mig ved min Bevægelse blandt
 Menneftene her i Landet. Jeg tør ikke
 sige, at der drikkes mindre — jeg tror
 f. Ex., at der drikkes meget mere Vin eller
 saakaldet Vin — Noget, som aldrig har
 smagt Druer — nu end tidligere, men jeg
 veed ogsaa fra flere Steder, at man er
 gaaet fra Vin til Snaps og fra Snapsen
 f. Ex. til Baieren med Maade. Jeg vil
 imidlertid ikke paastaa dette, og derfor vilde

1090

Gandel m. m. af alkoholiske Drikke-
 jeg gjerne have Ministerens Mappe aabnet
 for at faae statistiske Oplysninger. Det
 jeg af min Livserfaring vil paastaa, er, at
 Drikkeondet er aftaget, jeg mener dermed,
 at dets Indflydelse paa den materielle, mo-
 ralske og aandelige Habitus er aftaget i vort
 Samfund; det er min Paastand. Lad os
 ikke stille os saaledes, at vi ikke kunne se
 Skoven for bare Træer.

Nu sagde det ærede intelligente Medlem
 fra Middelfart (H. Jensen), at min Slutning
 er feil, at jeg gaar ud fra, at vi have faaet
 flere intelligente Folk, og at jeg deraf har
 sluttet, at Befolkningen i vort Samfund er
 blevet mere moralsk og mindre tilbøjelig til
 at drikke. Det er hans Slutning, men slet
 ikke min. Jeg har aldrig nogensinde bildt
 mig ind, at det, man falder Intelligens, i
 og for sig er nogenjomhelst Form for Mo-
 ral; aldrig, saa maatte jeg have læst min Histo-
 rie oberordentlig slet. Tværtimod, den mest
 forfinede Intelligens fører ofte den mest raffi-
 nerede Amoral med sig, det tror jeg, er Noget, der
 kan bevijses. Jeg sagde derfor ikke det, men
 jeg sagde: Oplysning, aandelig Uddannelse,
 og jeg paapegede den i forskjellige Retninger,
 og jeg mente derved Karakterudviklingen,
 Villiestyrke og Villiens Retning mod det
 Gode. Det mente jeg i Virkeligheden, er
 gaaet frem, og selv om man siger, at hvor
 Vorherre bygger en Kirke, bygger Gælden
 en Kro, maatte vi dog næsten kunne jeg
 sige, undertjende alle Vidnesbyrd og Domme,
 der ere fremkomne om den Virksomhed, der
 er udøvet paa Høiskolerne, ved Foredrag,
 ved større Undervisning, ved oplysende Stri-
 fer og deslige, vi maatte sige, jeg, under-
 tjende vore egne Domme og vore egne Be-
 stræbelser i disse Retninger, derjom vi vilde
 negte, at det Aar for Aar i den sidste Mæn-
 skesalder har haft en gavnlig Indflydelse paa
 Aanden og Tonen i Befolkningens store al-
 mindelige Lag, trods Allet. Jeg gaar maaste
 lidt udenfor selve de Paragrafer, der her
 staar; men jeg gjør det for at forbyde min
 Betragtning, og jeg gjør det navnlig for at
 værgе mig mod den Misforstaaelse, som min
 ærede Kollega fra Middelfart (H. Jensen)
 gjorde sig skyldig i, og som jeg slet ikke har
 været inde paa. Jeg vil dybere ned, naar
 jeg taler om den aandelige Uddannelse, der
 skal have noget med Moral at gjøre, forstaar